

Карпатската тоция (*Tozzia alpina* L. subsp. *carpathica*) е многогодишно тревисто растение от семейство Воловодецови (*Orobanchaceae*). През първата година от живота си е паразитно растение. Паразитира върху едрolistни, коренищни видове като чобанка (*Petasites* spp.), алпийски лапад (*Rumex alpinus*), алпийски млечник (*Cicerbita alpina*) и други. През втората година и след това растението се превръща в полупаразит – фотосинтезира самостоятелно, но запазва връзката си с гостоприемника, от който черпи вода и минерални вещества. За размножаването на вида е необходимо при разсейване на семената му те да попаднат непосредствено (на милиметри) до растението гостоприемник, за да могат да прораснат, закрепяйки се за него.

Ареалът на разпространение на Карпатската тоция обхваща високите планини на Източна Европа – Карпати, Татри, източните части на Балканския полуостров. У нас се среща в Западна и Средна Стара планина, Витоша, Рила, Западни и Средни Родопи. Расте по мочурливи места и брегове на потоци в диапазона между 1200 и 2500 м надморска височина. Характерно за вида е привързаността към специфични, влажни местообитания, поради което образува малки, разкъсани и изолирани една от друга популации с ниска численост.

Карпатската тоция е с висока природозащитна стойност в национален и европейски мащаб. Видът е включен в „Червена книга на България“ с категория „Уязвим“, в Приложение 1 към Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и естествените местообитания (Бернска конвенция), а също и в приложение II и IV на Директива 92/43/СЕО за опазване на природните местообитания и дивата флора и

Алпийската розалия харесала още едно място в Природен парк „Странджа“

фауна (Директивата за хабитатите). Съгласно националното законодателство Карпатската тоция е защитен и приоритетен за опазване вид, включен в Приложения 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие

Растението е силно чувствително на засушаване. Основните заплахи за развитието му са нарушаване на водния режим в находищата вследствие на каптиране на водите, корекции на водните корита, утъпкване от туристи, замърсяване. Мерките за защита на вида са обобщени в План за действие за опазване на Карпатската тоция 2022 – 2031 г., разработен през 2021 г. от учени от Българската академия на науките.

Проучването и опазването на Карпатската тоция е сред приоритетните дейности на Дирекцията на Природен парк „Витоша“. Видът е обект на постоянен мониторинг и проучване на нови находища. Поради малкия размер и многото дребни цветове намирането му е възможно най-вече в периода на цъфтеж, който е сравнително кратък. В резултат от работата на експертите от Дирекцията през юни тази година са открити и описани две нови находища на карпатска тоция на Витоша, което допълва познанията за вида и допринася за неговото активно опазване. Новооткритите места са свързани с мочури и потоци от водосбора на Янчовска река в близост до лифтови съоръжения. Фактът, че този уязвим вид расте близо до туристически натоварени места на Витоша, показва значимостта на защитената територия както за устойчив туризъм, така и за опазване на биологичното разнообразие.

Десислава ГЮРОВА
ДПП „Витоша“
Снимки: Авторът

Ново находище на защитения вид алпийска розалия (*Rosalia alpina*) откриха германски експерти в Природен парк „Странджа“ – в район до параклиса „Св. Пантелеймон“ край с. Бръшлян.

В края на юли група изследователи от Университета в Гьотинген, Германия, посетиха Парка и извършиха проучване на находищата на някои редки, защитени и специфични за района видове животни и техните местообитания. Целта е придобиване на предварителна представа за уникалността на странджанското биологично разнообразие и къде то е най-голямо. Получените резултати ще бъдат използвани за планиране на мащабна експедиция в Парка през идната година. Плановете са на нея да бъдат извършени по-подробни и обстойни проучвания на биоразнообразието в Природен парк „Странджа“.

Алпийската розалия е едно от най-редките и уязвими насекоми в Европа. Едър бръмбар с дължина до 4 см, той принадлежи към семейство Сечковци (*Cerambycidae*). Жизненият му цикъл е тясно свързан със старите гори – най-често тези във високите планини до 1200 м надморска височина. В Странджа се среща рядко – известни са само няколко находища. Съгласно литературни данни е откриван близо до устията на реките Ропотамо (извън Парка) и Резовска, а при проведеното през 2012 г. картиране и определяне на природозащитното състояние на природните местообитания и видове с европейска значимост в България е установен и в землището на с. Българи. Обитава най-често букови гори, по-рядко такива от габър, бряст, явор, ясен, дъб, липа и други. Горите в района

около параклиса „Св. Пантелеймон“, където видът бе открит от германските експерти, са предимно от габър.

Алпийската розалия е защитен вид, включен в Приложения 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Улавянето, убиването и обезпокояването му, както и унищожаването и увреждането на неговите местообитания са забранени. Поради високия консервационен статус и уязвимостта на вида е изготвен национален План за действие за неговото опазване. Сред по-важните мерки, необ-

ходим за постигане на целите на този план, са опазването и поддържането на местообитанията на алпийската розалия, включването ѝ в редица международни и национални природозащитни документи, повишаването на осведомеността за вида и необходимостта от опазването му, сертифицирането на горите с висока консервационна стойност, включително тези, които той обитава.

Йоана ГЮРОВА
Милен РАШКОВ
ДПП „Странджа“